

**Konference *Nové sociálně prostorové nerovnosti, lokální rozvoj a kvalita života***

Praha, 10.–11. února 2011

Výzkumný tým Urbánní a regionální laboratoře ve spolupráci s Pražskou – středočeskou pobočkou České geografické společnosti a katedrou sociální geografie a regionálního rozvoje Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze uspořádal vědeckou konferenci „Nové sociálně prostorové nerovnosti, lokální rozvoj a kvalita života“ k příležitosti zakončení pětiletého projektu „Sociálně prostorová diferenciace obyvatelstva a její vliv na kvalitu života ve městech a obcích České republiky“ Národního programu výzkumu II MŠMT ČR. Dvoudenní konference se konala v sídle PřF UK na pražském Albertově a zúčastnilo se jí 55 výzkumníků z českých a slovenských institucí. Setkání přednášejících z různých oborů (geografie, sociologie, ekonomie, sociální práce) vedlo k diskuzi nových směrů výzkumu sociálně prostorové diferenciace i seznámení s empirickými výsledky práce na různých výzkumných projektech.

V úvodním bloku konference vystoupil Martin Ouředníček s představením hlavních výsledků projektu a Michal Illner ze Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i., který konferenci uvedl příspěvkem o roli měkkých faktorů v sociální integraci ve městech, na venkově a suburbii. Příspěvek ukázal, že v současné České republice se nepotvrzují názory o zániku pospolitostních vztahů, ani tvrzení některých současných sociologických autorit o vyhasínající roli sdíleného prostoru v sociální integraci obyvatel soudobých měst. Následující program byl organizován do čtyř sekcí, z nichž vždy dvě probíhaly paralelně. V každé sekci vystoupili dva pozvaní řečníci s obecnějšími příspěvky a následovalo 5–6 příspěvků empirických. Všechny sekce odrážely problematiku sociálně prostorové diferenciace po každé z jiného úhlu pohledu.

První sekce vedená Janou Temelovou byla zaměřena na problematiku rozvoje venkovských a periferních oblastí a faktory, které ovlivňují diferencovaný rozvoj těchto území. Na začátku hovořila Věra Majerová o současné krizi českého a slovenského venkova, dopadech na venkovské oblasti a obyvatelstvo a možnostech řešení. Zvláštní pozornost věnovala problému nezaměstnanosti a způsobům, jakými se s ním obyvatelé malých venkovských obcí vyrovnávají. Radim Perlín navázal příspěvkem o předpokladech a bariérách rozvoje rurálních oblastí. Diskutoval typy a funkce českého venkova a formy a charakter budoucí podpory. Představil výsledky studie vnímání venkova starosty a dalšími zástupci obce, které ukázaly, že venkov je obecně vnímán jako místo, kde k sobě lidé mají blíže a jsou ochotni se sdružovat a společně řešit problémy. Také empirické příspěvky měly společného jmenovatele venkov a periferie a diskutovaly problematiku pohraničních regionů, sociální a populační ne/stabilitu v periferních subregionech a obcích Jihočeského kraje, prostorové vzorce rozvoje malých venkovských obcí, klíčových atributů regionální identity periferních oblastí, rozdílného vnímání regionální identity rezidentů a rekreantů periferních oblastí a vzájemné souvislosti životních strategií, místního rozvoje a kvality života.

Druhá sekce vedená Marií Feřtovou se věnovala ekonomickému aspektu sociálně prostorové diferenciace v České republice. Sekci uvedl Lubomír Mlčoch teoretickým příspěvkem vyjasňujícím roli prostorové dimenze v ekonomické teorii, kterou pokládá za nezbytnou, ačkoliv je prozatím hlavním ekonomickým myšlenkovým proudem akceptována jen velmi omezeně. Následoval příspěvek Jiřího Blažka, který se nejprve obecně zaměřil na roli veřejného sektoru pro regionální rozvoj, posléze diskutoval územně odlišné přístupy veřejných institucí ke stimulaci socioekonomického rozvoje. Zdůraznil přitom, že konkrétní jednání veřejných institucí a aktérů je nepo-

chybně podmíněno mj. územně specifickými podmínkami a celkovou „náladou“ v regionu. Příspěvky v empirické části se zaměřovaly na rozvoj a financování malých obcí, prostorové dopady systému financování obcí na lokální úrovni, relevantnost politik zaměstnanosti, možnosti předejít marginalizaci Sokolovska po ukončení těžby a zapojení aktérů a veřejnosti do procesu koncipování krajské regionální politiky.

Součástí konference byla také vernisáž výstavy a křest Atlasu sociálně prostorové diferenciace České republiky, které proběhly na závěr prvního dne v prostorách Geografické knihovny PŘF UK.

Druhý den probíhala jednání ve dvou sekcích. Sekci zaměřenou na měkké faktory ovlivňující sociálně prostorovou diferenciaci v metropolitních regionech České republiky (předsedal Martin Ouředníček) uvedly obecnější příspěvky Tomáše Kosteleckého a Ondřeje Mulíčka. Tomáš Kostelecký hodnotil, zda má smysl se zabývat prostorovými aspekty sociálních nerovností a rozpoutal diskusi nad kauzalitou vztahů mezi sociálními a prostorovými nerovnostmi. V příspěvku Ondřeje Mulíčka bylo hodnoceno město jako prostor tvořený vztahy a sítěmi s různou hierarchickou úrovní uspořádání a diferencovanými možnostmi dostupnosti klíčových funkcí ve městě. Mobilita byla představena jako jeden z klíčových faktorů sociální exkluze v prostředí města. V sekci následovaly empiricky zaměřené příspěvky hodnotící kvalitu života v Plzni, etnickou segregaci v Českých Budějovicích, kreativní městské plánování v Brně, rezidenční suburbanizaci v Brně a Praze a význam maloobchodu ve městech a na venkově.

Paralelně běžící sekce vedená Jakubem Novákem se soustředila na krajní projevy

sociálně prostorové diferenciace a pokrývala témata jako etnická segregace, sociální vyloučení či zahraniční migrace. Úvodní obecný příspěvek Dušana Drbohlava zabývající se prostorovým chováním cizinců v imigračních zemích pokryl problematiku imigračních strategií a rezidenční segregace a představil nové formy prostorového uspořádání a migračního pohybu. Jakub Grygar z Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách zvolil pro svůj příspěvek užší téma sociálního a prostorového vyloučení. Ukázal, jak je možné vnímat a interpretovat sociálně vyloučené lokality a jejich obyvatele a jaké existují možnosti a limity uplatnit tyto koncepty v politice státní správy. Empirické příspěvky byly zaměřeny na proces ghettoizace v českých městech, vnímání sociálně vyloučených lokalit obyvateli města (příklad sídliště Máj) a představiteli místní správy (příklad 12 českých měst), na prostorové chování osob s pohybovým omezením, rozmístění a mobilitu cizinců v Česku a ekonomickou koncentraci migrantů (příklad pražského areálu Sapa).

Panelová diskuze na závěr celé konference přinesla zajímavé pohledy na problematiku sociálně prostorové diferenciace v České republice. Diskuzi moderoval Martin Ouředníček a zúčastnili se jí Slavomíra Ferenčuhová, Tomáš Kostelecký, Michal Illner a Radim Perlín. Jeden z hlavních závěrů konference vyjádřil potřebnost sociálněvědních oborů v prevenci narůstající sociálně prostorové diferenciace a jejich schopnost monitorovat prostorové aspekty sociálních nerovností.

*Lucie Pospíšilová,  
Martin Ouředníček,  
Marie Feřtřová*